

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — poverjenišvo Ljubljana
Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 61. Rokopisev ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din, za inozemstvo 80 Din. Člani pov. UJU plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. šte. rač. 11.197. Telefon 3173

Dodatek k Spomenici Udruženja jugosloven. učiteljstva.

Ob priliki prvega zasedanja banskega sveta Dravske banovine v Ljubljani so bili iznešeni od strani nekaterih članov banskega sveta tako težki očitki, oziroma napadi napram učiteljstvu Dravske banovine, da so radi svoje neupravičenosti razburili ne le učiteljstvo, temveč vsa naša javnost.

Podpisani smatram za svojo dolžnost pribiti dejstvo, da so vzbudili iznešeni očitki veliko pozornost in celo ogorčenost med vsemi člani banskega sveta, kaj na licu mesta ter so bili ne le odločno zavrženi, temveč so se skušali pozneje z različnimi izgovori ublažiti in popravljati.

Samoobsebi je umevno, da protestira proti takim neosnovanim očitkom ne samo naše učiteljstvo ampak se solidari zira z njim vsa naša trezno presojojajoča javnost.

Podpisani izjavljam, da se strinjam ne le v splošnem, temveč z vsako besedo in izdani »Spomenici UJU«, ki je v vsakem pogledu na svojem mestu. Pristavljam, da popolnoma odobravam odločen in možat nastop našega učiteljstva napram vsakomur, ki skuša kadarkoli, zlasti pa v sedanjih zelo težkih časih neutemeljeno postaviti njegovo delovanje pred javnost v najslabši luči in na ta način greniti njegovo itak zelo težko — in smelo lahko trdim — bedno stališče v težkem narodno-vzgojnem delovanju za obči blagor in napredek našega naroda. Smelo lahko trdim, da so zaslužili naši učitelji v Dravski banovini vse kaj drugega kot »znano laskavo priznanje«.

Kakšno velevažno in težko delo opravljajo naše učiteljstvo, more ceniti le oni človek, ki pojmuje, kaj pomeni izobličiti probujajočo nežno človeško dušo v ono smer, da postane bodoči človek koristen član ne samo svoje domovine, temveč vsega človeštva.

Pred nedavnim so posetili angleški učitelji — romarji — svetega Očeta Pija XI. v Rimu, ki jih je nagovoril ob tej priliki z zelo lepim nagovorom, posudarjajoč zvišenost učiteljskega poklica, a obenem ugotavljajoč po modrem izreku zlatoustega sv. Janeza resnico, da je učiteljski poklic na vsem svetu najlepša, najvažnejša in največja umetnost, h kateremu se smelo lahko pristavimo, da je tudi najtežja umetnost.

Objektivno in zvesto delovanje našega učiteljstva zasluži v vsakem pogledu namesto ozkosrčnosti in obrekovanja polno priznanje ne le od najširših plasti našega naroda, temveč od strani merodajnih činiteljev, kajti požrtvovalno delovanje, ki ga izžareva dnevno iz ljubezni do svojega bližnjega za poplemenitev našega naroda, mu daje zaslug, da se dvigne ne samo v ugledu, temveč se mu zasigura tudi v gmočnem oziru vsaj ona minimalna poštena eksistenca, ki mu vendar pritiče kot nesebičnemu vzgojitelju in učitelju našega naroda za čim brezskrbnejše izvrševanje svojega težkega poklica.

Ozrimo se malo na levo in desno, pa pogledimo, kdo razen svojega težkega poklicnega dela žrtvuje svoje proste čase za razne nacionalne, prosvetne, gospodarske in humanitarne organizacije našega naroda? Kateri so tisti javni delavci našega naroda, ki jim niso veljavne predpisane uradne ure? Koga vidiš v te lovadnih dvoranah, pri pevskih vajah, pri raznih predavanjih, pri prireditvah in povesod, kjer se vrši delo? Živeljo učiteljstvo!

Ne nalagajmo našemu učiteljstvu samo bremena in brezkončnega dela, nego otirajmo tudi njegove bridke solze; za njegovo povsem pošteno delovanje pa poskusimo malo tudi žrtvovati, ako že ne kruha, pa vsaj malo priznanja, saj to nič ne stane in ne bo obremenila taka posfalka nobenega proračuna, dala pa bo povod za odkrivanje velike simpatije nekaterim napram našemu pošteno zaslužnemu učiteljstvu.

Smatram za dolžnost vse to pribiti ne le kot član banskega sveta, temveč tudi kot človek, četudi morda učiteljstvo, ki je bilo na prvem zasedanju banskega sveta v Ljubljani neutemeljeno napadeno, prav za prav te zaščite niti ne potrebuje, ker je že po svojem poklicu od vsakega objektivno in trezno mislečega človeka nad takimi izpadi zvišeno.

Vsemu učiteljstvu kličem: Le tako naprej!

Vršite svoja težka dela z ono vestnostjo in požrtvovalnostjo, kakor ste jih dosedaj, potem se ne bo treba bati nobenemu človeku, nobenemu banskemu svetniku zaradi usode naših bodočih generacij, še manj pa za usodo naše domovine, ker pri takem zvestem in poštenem delovanju, ki ga izvršuje naše učiteljstvo, je moralna dolžnost vsakega človeka, tudi banskega svetnika, da ga z iskrenim priznanjem pozdravi s klobukom v roki.

V Kančevcih — Prekmurje,
dne 12. febr. 1931.

Faflik Franc, l. r. — župnik, banski svetnik.

Banski šolski nadzornik Andrej Rape.

(Jul.)

Za banskega šolskega nadzornika v Dravski banovini je imenovan kakor smo že poročali, dosedanji sreski šolski nadzornik g. Andrej Rape. S tem je bila popravljena napaka, ki se je zgodila.

Andrej Rape je bil rojen 30. novembra 1872. v Rafolčah pri Lukovici, kjer je hodil v osnovno šolo, gimnazijo in učiteljske pa je posejal v Ljubljani, kjer je tudi leta 1894 maturiral. Nato je služboval v Zalem logu pri Zeleznicah, potem pa leta 1903. v Olševku pri Kranju. Nadaljnja službena leta so mu tekla v Smledniku in Medvodah, kjer je poučeval sedem let, leta 1907 pa je nastopil službeno mesto v Ljubljani. Po prevratu ga je vlada imenovala za okrajnega šolskega nadzornika v ljubljanski okolici, pozneje pa za mestnega šolskega nadzornika v Ljubljani. Kot takemu je bilo podrejenih 14 šol 2 vrta in 4 otroška zavetišča s 124 razredi. Na vseh teh zavodih skupno poučuje 189 učnih oseb.

Andrej Rape pa se ni udejstvoval samo kot pedagog in šolnik, temveč je tudi deloval na literarnem polju. V tem pogledu se je

zlasti posvetil mladinski literaturi, katerega dela je naša mladina res nujno potrebovala. Leta 1909. je izdal povest »Dane«, ki je bila prevedena tudi v češčino, pred svetovno vojno leta 1915. »Pisanice«, po vojni leta 1924. pa knjigo »Iz dni trpljenja«. V letih 1909. do 1924. je izdal osem zvezkov mladinskih spisov. Prevedel je orientalske pravljice »Tisoč in ena noč«, spisal več šolskih knjig, med temi »Četrto čitanko« za osnovne šole ter sodeloval pri raznih strokovnih listih, kakor »Zvonček«, »Glasniku PRK«, »Popotnik«, »Učit. Tovarišu« itd. ter je tudi sotrudnik »Prosvete«. Ob prevratu je sodeloval tudi pri izdaji »Šolskega lista«. Bil je sotrudnik »Domačega ognjišča« in »Naše bodočnosti« poslednji tudi urdnik.

Udejstvoval se je kot pevec in je pri Glasbeni Matici za 30letno delo prejel diplomsko častnega članstva. Glasbeni Matici je predsedoval 7 let.

V šolstvu zasleduje smer delovnega pouka in delovne šole.

Med jugoslovenskimi izseljenci v Franciji. (Šole v Franciji.)

Ko sem prišel v Francijo, je bila ena mojih prvih želja, da bi prisostvoval pouku v francoskih šolah. Žal, tega nisem mogel doseči. Učitelj, odnosno upravitelj šole, je rekel, da ne sme dovoliti, ampak da si moram izposlovati dovoljenje za hospitacijo pri prefekturi. Ubral sem zaradi tega drugo pot, ki morda ni nič slabša za spoznanje učiteljevega delovanja v šoli. Opazoval sem znanje in vedenje učencev, pregledoval njihove pismene izdelke in skušal izvedeti, kaj sodijo o šoli. Tudi starši otrok so mi marsikaj povedali. Pripomni na da sem si ustvaril sodbo komaj na podlagi petih šol, vsled česar ne more biti splošna in objektivna.

Predvsem sem ugotovil, da so otroci preveč zaposleni in z njimi vred seveda tudi učiteljstvo. Razen četrta sede po 7 do 8 ur v šoli. Obvezna doba šolskega obiska traja od 6. do 13. leta. Že s 4. letom, prav gotovo pa s 5. letom vpišejo vsi starši otroke v otroški vrtec. Niso sicer primorani, a radi store to, »da je doma mir«... Ponavljalne šole ni.

Tudi izpričeval ni, ampak le »Izpustnico« dobe ko končajo, t. j. ko dopolnijo 13. leto. V šolo lahko vstopijo takoj, ko izpolnijo 6. leto, čeprav sredi šolskega leta. Vsi doseljeni otroci morajo v prvi razred, ker ne znajo francoski. V prvem razredu je torej prava mešanica glede znanja in starosti otrok in prav tu bi si rad ogledal način poučevanja. Ker nisem dobil dopusta, sem moral domov preden se mi je to posrečilo. Izvenšolskega dela tamkajšnji učitelji skoro ne poznajo, zato ni čudno da med njimi in starši ni nikakih prijateljskih vezi. So pa v tem oziru še druge ovire.

Skupna govornica, skupna vera in isti običaji tvorijo pri nas tesno vez med šolo in domom. Vsega tega tam ni, ker so rudniški kraji. Poleg francoskih sede nemški, jugoslovenski, italijanski in poljski otroci. Pet jezikov in ne samo enega bi moral znati učitelj, ki bi hotel gojiti s starši kake odnose. Dalje starši ne odobravajo, da so šole interkonfesionalne. Razočarani so, ko jim otroci

povedo, da pred in po pouku v šoli niso molili in da duhovnik ne sme v francoske šole. Še bolj jih draži, da se učiteljstvo ponekod meša v verske zadeve. Z ogorčenjem so mi pripovedovali o pouku, pri katerem uče, da človeka ni ustvaril Bog ampak je nastal iz opice. Šolska obveznost ni tako strogo izvedena kot pri nas. V višjih razredih smejo starši pridržati otroka doma, če ga rabijo, da jim pomaga.

Verske strpnosti ni, kar priča sledeči slučaj:

Zgodilo se je v vasi T. Oče R. je na praznik sv. Jožefa, katerega v Franciji ne praznujejo, pridržal svojega 10 letnega Jožka doma, češ: »Praznik je in še tvoj god povrh. Naslednji dan je otrok povedal resnico, zakaj je izostal.« Ti bom že jaz dal svetega Jožefa,« je prejel ukor v šoli, »tam v kotu boš stal 3 mesece med vsakim odmorom in držal roke v odročanju.« Na energične intervencije je kazen kmalu prenehala, ni se pa seveda s tem dogodkom zmanjšalo nezaupanje staršev do šole, ampak nasprotno.

Res je, da tudi pri nas vedo otroci marsikaj, kar bi ne smeli vedeti in ne vedo tega ali onega, kar bi morali vedeti, vendar tako

Gg. šolski upravitelji!

Vaša narodna dolžnost vam nalaga, da zagotovite svoji šoli nabavo z rešenjem ministrstva prosvete O. N. br. 137/25. in O. N. br. 24398/30 odobrenih pomočnih učil v zemljepisnem pouku

Slike z Jadrana in Primorja

12 različnih umetniških barvastih s k Dalmacije in Primorja, izdelanih po nekih najslavnejših mojstrih prof. Crnčiču, Kovačeviću in Krushinu.

Znižana cena Din 296

razume se, da skupno z učno knjigo, zavijanjem in poštnino. Slike so velike 45x50 cm in so pripravljene tako, da se jih lahko obesi na zid — Poleg tega, da so te slike v okviru šolskih prostorov, so po razpisu ministrstva za vojno in mornarico D. br. 440/2/6 in ministrstva noiranjih del J. B. br. 20495/26 najprimernejše sredstvo za uspešno propagando za naš Jadransko.

Nudite otrokom pri nazornem pouku užitek spoznavanja prirodnih lepote našega morja in Primorja! Budite v otroih nacionalno zvest z dosego ljubezni do jugoslovenskega Jadrana.

Naročila se pošiljajo na:

Crz. pov. knjižarna, školski odlo, v Zagrebu, ulica 52

LISTEK.

Uspela prireditev Cankarjeve drame »Kralj na Betajnovi«.

»Klub učiteljskega naraščaja« na državnem moškem učiteljskem v Ljubljani je uprizoril v ljubljanskem dramskem gledališču s sodelovanjem gojenk državnega ženskega učiteljskega Cankarjevo dramo »Kralj na Betajnovi«.

Prijetno nas je iznenadila vest, da so se odločili učiteljski uprizoriti to težko, a tako karakteristično Cankarjevo delo. Že sama vest nas je navdajala s ponosom, ker smo se zavedali, da je za uprizoritev takega dela potrebno mnogo poguma, mnogo učnja in zaradi tega tudi mnogo časa. Marsikdo pa je ob tej vesti pesimistično zamajal z glavo in mnogo jih je bilo, ki niso verovali v uspeh. Med te se sme prišteti predvsem one, ki niso prišli k uprizoritvi. Tisti pa, ki so prišli, so bili z lepim uspehom zadovoljni,

in mi učitelji, ki dobro vemo, kako težko delo čaka naše bodoče tovariše in tovarišice med narodom, zremo s ponosom na ta uspeh, ker se zavedamo, da bomo v teh pogumnih mladih naraščajnikih dobili prav izborne sodelavce pri našem težkem izvenšolskem delu.

Režija drame je bila v rokah g. Jagodiča, gojenca TV. letnika. Vse vloge, predvsem glavne, so bile zelo posrečeno razdeljene in tudi podane. Mora se priznati, da so se vsi igralci poglobili v svoje vloge in jih podali tako realistično, da bolje niso mogli. Težko je doumeti pisatelja te drame. Že za samo razumevanje je potrebno razmišljanje, a za podajanje posameznih vlog se mora igravec povsem uživati v one razmere, ki so privedle Cankarja do odločitve, da je spisal »Kralja na Betajnovi«. In to dejstvo je toliko bolj oviralo te mlade igralce, vendar je pokazala uprizoritev, da so Cankarja povsem doumeli.

V podrobno kritiko posameznih vlog se ne moremo spuščati, če pomislimo, da na dejstvo, da so nekateri igralci nastopili prvič na odru, a so kljub temu zelo dobro rešili svojo nalogo. Ako prezremo malenkostne nedostatke stranskih vlog, in gledamo le celoten efekt drame moramo priznati, da je uspeh naravnost sijajen.

Pri poročilu o uprizoritvi »Kralja na Betajnovi« pa so pokazali učiteljski in učiteljske tudi siguren nastop svojega orkestra, ki je pod taktirko gojenca Borštnika zaigral uverturo »Marte« še pred začetkom igre. Močan je ta orkester in je tudi svojo nalogo rešil povsem častno.

Tudi pevski zbor obeh učiteljskih, ki je nastopal za odrom v drugem in tretjem dejanju je brezhibno zapel sv. mašo. Posrečena je bila misel pokazati v drugem dejanju kontrast — v ozadju cerkvice, v njej peta maša in verniki zbrani pri molitvi a v ospredju duševna borba zločinca. Tudi slovo Mine spremljano s fantovsko popevko je pridobilo na efektu, ker je bila vsled tega njena notranja borba vidnejša in izrazitejša.

Dramatičnemu odseku, kakor tudi orkestru in pevskemu zboru obeh učiteljskih smemo z mirno vestjo čestitati k lepemu uspehu in jim kličemo, le pogumno naprej po začrtani poti, kajti pridobite na tem polju vam bodo v poznejši dobi zelo zelo koristile, kajti od učitelja se zahteva danes vsestransko udejstvovanje za izobraženje našega naroda.

—ž.